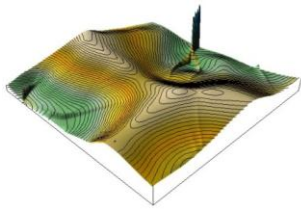

GEORELIÉF reliéf Zeme

Georeliéf

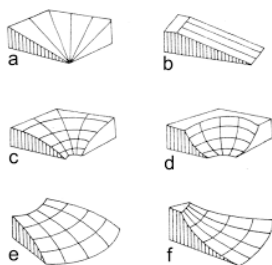
- je súbor tvarov zemského povrchu
- plošné rozhranie medzi pevnou litosférou a pedosférou a plynnou atmosférou alebo kvapalnou hydrosférou
- je výsledkom protikladného pôsobenia vnútorných a vonkajších síl Zeme

Geomorfologické procesy

- procesy, ktoré utvárajú georeliéf
- výsledkom sú povrchové tvary – **formy georeliéfu**
 - svahy, doliny, pohoria
- **geomorfológia**
 - veda, ktorá študuje vznik, vývoj a charakter týchto foriem a geomorfologické procesy

Základné vlastnosti georeliéfu

- **nadmorská výška**
 - **vrstevnice** – spojnice bodov s rovnakou nadmorskou výškou
- **sklon reliéfu**
 - meria sa v smere **spádnice** (krivka kolmá na vrstevnice)
- **orientácia voči svetovým stranám**
 - množstvo slnečného žiarenia, zrážok, pôsobenie vetra

Geometrické formy georeliéfu

- majú veľký vplyv na procesy v krajine
- **vypuklé (konvexné)**
 - v smere spádnice **zrýchľujú** tok hmoty
 - v smere vrstevnice **rozptyľujú** tok
 - **chrbátnica** – spája najvyššie časti chrbtov
- **vyduté (konkávne)**
 - v smere spádnice **spomaľujú** tok hmoty
 - v smere vrstevnice **sústreďujú** tok
 - **údolnica** – spája najnižšie časti údolí

Geomorfologické činitele

- bezprostredné zdroje energie geomorfologických procesov
 - energia riek, vetra, vln, magmy, polohová energia hornín, energia ľudskej techniky
- vnútorné (endogénne) procesy a formy
 - činitele vznikajú v hlbokých častiach litosféry
- vonkajšie (exogénne) procesy a formy
 - činitele vznikajú pri zemskom povrchu

Vnútorné geomorfologické procesy

- zemetrasenia, vulkanizmus, vrásnenia, zlomové a príkrovové procesy
- vytvárajú obrovské morfoštruktúry
 - oceánske panvy, chrbty, priekopy, pohoria
 - hráste, priekopové prepadliny, sopky, ...

Vonkajšie geomorfologické procesy

- rozrušujú povrch utvorený vnútornými procesmi
- vytvárajú menšie morfoskulptúry
- časti:
 - oddeľovanie častíc hornín a pôdy – zvetrávanie
 - prenos oddeleného materiálu – denudácia
 - usadenie materiálu

Vodou podmienené procesy a formy

- moria a oceány
- kalové (turbiditné) prúdy v hĺbkach oceánov a morí – podmorské kaňony
- pobrežie formované príbrežnými prúdmi, príbojom a činnosťou človeka

- pevnina
- vodná erózia pôdy počas privalových zrážok
 - plošná erózia
 - stružková erózia – drobné kanáliky
 - výmoľová erózia – výmole
 - ničia polia, nespevnené cesty
 - bahenný až bahenno-blokový prúd pri prudkých a výdatných zrážkach

Riečne (fluviálne) procesy

- činnosť vodných tokov
- riečna erózia a prenos materiálu
 - na dne štrkový materiál – splaveniny
 - vo vode jemný materiál – plaveniny
- rovnovážny stav – energia postačuje na prenos materiálu
- energia väčšia – dochádza k erózii
- energia menšia – dochádza k usadzovaniu materiálu

Riečne (fluviálne) formy georeliéfu

- riečne doliny
- korytá riek
- nivy
- terasy
- kužele
- delty

Krasové procesy

- rozpúšťanie hornín vodou (najmä vápence)
 - Slovenský raj, Slovenský kras
- krasové jamy (závrty)
- škrapy – výčnelky
- tiesňavy a kaňony
- jaskyne s kvapľovou výzdobou

Mrazom podmienené (kryogénne) procesy a formy

- chladné oblasti
- snehové procesy
 - lavíny, lavínové ryhy, lavínové kužele
- ľadovcové procesy
 - doliny (trógy) – tvar písmena U; kotel (kar), morény
- permafrost – dlhodobá zamrznutá pôda
 - pôdotok (soliflukcia)

Gravitačné procesy

- opadávanie úlomkov hornín zo skalných stien
→ úsypiskový kužeľ
- rútenie – náhly pád
- zliezanie zvetralín
- zosúvanie → zosuvy

Veterné (eolické) procesy a formy

- miesta nechránené rastlinstvom
- kamenné púšte
- piesočné púšte (ergy) → piesočné presypy (duny)
- spraše – sedimenty s rôznou hrúbkou (Záhorie)
- veterná erózia

Kozmogénne formy

- meteorické krátery

Biogénne procesy a formy

- biogénnymi procesmi, činnosťou rastlín a živočíchov
- rašeliniská
- termitiská
- nory
- koralové útesy a koralové ostrovy

Antropogénne procesy a formy

- činnosť človeka
- lomy
- štrkoviská
- haldy
- cesty
- sídla a ich ruiny
- kanály
- zákopy

Morfografické typy georeliéfu

- reliéf podľa rozdielu nadmorskej výšky
- roviny – do 30 m
- pahorkatiny – 31 – 100 m
- vrchoviny – 101 – 310 m
- hornatiny – 311 – 640 m
- veľhornatiny – nad 640 m

- podľa nadmorskej výšky

- nížiny do 200 m

- vysočiny nad 200 m
